

การบริหารจัดการขยะมูลฝอยอย่างมีประสิทธิภาพ ค่ายเปรมติณสูลานนท์

ในปี 2557 คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้กำหนดให้การจัดการขยะเป็นวาระแห่งชาติที่ต้องดำเนินการอย่างเร่งด่วน¹ การจัดการขยะมูลฝอยของประเทศไทยยังพบปัญหาอุปสรรคหลายประการ และเป็นปัญหาที่อยู่คู่กับสังคมไทยมานานโดยเฉพาะพื้นที่ที่มีการขยายตัวของชุมชนจะมีจำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้น ก็จะมีขยะมูลฝอยมีปริมาณที่เพิ่มมากขึ้น และการจัดเก็บ หรือการจัดการขยะมูลฝอย เจ้าหน้าที่ไม่สามารถรับมือกับจำนวนขยะมูลฝอยที่ตกค้างทำให้ขยะมูลฝอยเป็นปัญหาที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทั้งสภาพภูมิทัศน์ และสุขภาพอนามัยของประชาชน

การจัดการขยะจึงเป็นปัญหาสำคัญที่ต้องการการแก้ไขจากปัญหาของขยะมูลฝอยที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนโดยตรง ทั้งในชุมชนเมือง และชนบท ทำให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องมีความตระหนักในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย โดยอาศัยความร่วมมือของหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นในการจัดการขยะมูลฝอย และการปลูกฝังจิตสำนึกโดยการเปิดโอกาสให้ประชาชนในแต่ละชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดการขยะเพื่อให้ประชาชนเกิดการเรียนรู้ และเกิดจิตสำนึกที่จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการจัดการขยะมูลฝอย ซึ่งประชาชนในชุมชนมีอิทธิพลในการกระตุ้นจิตสำนึกต่อความรับผิดชอบร่วมกันแก้ไขปัญหาล้างสิ่งแวดล้อมเรื่องขยะมูลฝอยชุมชน โดยเริ่มจากการให้ประชาชนในชุมชนได้เรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยอย่างเป็นระบบเพื่อรองรับปัญหาขยะมูลฝอยที่เพิ่มมากขึ้นทุกวัน

ประชาชนยังขาดความรู้ทางด้านการจัดการขยะมูลฝอย² โดยขยะชุมชนที่เกิดขึ้นสามารถจำแนกตามองค์ประกอบได้ 4 ประเภท ได้แก่ 1. ขยะย่อยสลาย 2. ขยะรีไซเคิล 3. ขยะอันตราย 4. ขยะทั่วไปโดยขยะแต่ละประเภทจะต้องได้รับการจัดการอย่างเหมาะสม เพื่อเสริมสร้างระบบสาธารณสุข และอนามัยสิ่งแวดล้อม และยกระดับความสามารถในการ

ป้องกันโรคอุบัติใหม่ และอุบัติซ้ำ โดยเป็นการดำเนินการบนพื้นฐานการเติบโตร่วมกัน ไม่ว่าจะ
จะเป็นทางเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และคุณภาพชีวิต

คณะรัฐมนตรีได้บรรจุการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยเข้าไปใน
แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12³ ซึ่งเน้นการจัดการขยะมูลฝอยอย่างครบ
วงจรเพื่อให้ได้การจัดการขยะมูลฝอยอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดลดปริมาณขยะมูลฝอยที่
จะต้องส่งเข้าไปกำจัดให้น้อยที่สุดมีการคัดแยกขยะ และนำขยะมูลฝอยมาใช้ประโยชน์ทั้งใน
ส่วนของการใช้ซ้ำ และแปรรูปเพื่อใช้ใหม่ รวมถึงการกำจัดขยะที่ได้ผลพลอยได้ เช่น การทำ
ปุ๋ยหมัก หรือการแปรรูปขยะเป็น หรือพลังงานไฟฟ้าโดยใช้เตาเผาขยะรวมถึงการจัดทำหลุม
ฝังกลบขยะแบบถูกหลักสุขาภิบาล มีการจัดทำแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของ
ประเทศ (พ.ศ. 2560 - 2564)⁴ โดยจะใช้เป็นแนวทางการดำเนินการจัดการขยะมูลฝอยที่เป็น
รูปธรรม และมีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืน และจัดตั้งศูนย์การบริหารจัดการขยะอย่างครบวงจร
เพื่อเป็นต้นแบบของการบริหารจัดการขยะอย่างครบวงจรที่มีประสิทธิภาพ

สถานการณ์ขยะ และการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ

ขยะมูลฝอยเป็นสิ่งเหลือใช้จากกิจกรรมในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ และจำเป็นต้องได้รับการ
จัดการอย่างถูกสุขวิธี หากปล่อยทิ้งไว้โดยไม่มีการจัดการจะทำให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม
ตามมา แนวทางการแก้ไขจึงต้องมีการบริหารจัดการขยะชุมชนให้เกิดอย่างครบวงจร และเป็น
รูปธรรม ทั้งการคัดแยก การนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่โดยแปรรูปขยะให้เหมาะสมสำหรับ
นำไปใช้เป็นเชื้อเพลิง (RDF : Refuse Derived Fuel) อย่างมีประสิทธิภาพ การดำเนินงาน
ตามแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ พ.ศ. 2559 - 2564⁵ ปัญหาการ
บริหารจัดการขยะมูลฝอยเป็นปัญหาวิกฤติที่สะสมมาเป็นเวลานาน และเป็นวาระแห่งชาติที่
หน่วยงานทุกภาคส่วนต้องร่วมแก้ไขอย่างจริงจัง

ปี 2560 ปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นทั่วประเทศประมาณ 27.40 ล้านตัน หรือ 75,046 ตัน ต่อวันเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.26 จากปี 2559⁶ เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของประชากร การขยายตัวของชุมชนเมือง พฤติกรรมการบริโภคของประชาชน ตลอดจนการท่องเที่ยวซึ่งมีนักท่องเที่ยวกว่า 30 ล้านคนในปี 2560 ในขณะที่อัตราการเกิดขยะมูลฝอยต่อคนลดลงจาก 1.14 กิโลกรัม/คน/วัน ในปี 2559 เป็น 1.13 กิโลกรัม/คน/วัน ปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นเป็นขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในกรุงเทพมหานคร ประมาณ 4.88 ล้านตัน (ร้อยละ 18) และในพื้นที่ 76 จังหวัด ประมาณ 22.52 ล้านตัน (ร้อยละ 82) รายละเอียดตามตารางแสดงปริมาณขยะมูลฝอยของแต่ละจังหวัดในปี 2560

ปี 2561 มีปริมาณขยะมูลฝอยเกิดขึ้นประมาณ 27.80 ล้านตัน เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2560 มีปริมาณเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.64⁷ เนื่องจากการขยายตัวของชุมชนเมือง และการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตจากสังคมเกษตรกรรมสู่สังคมเมือง การเพิ่มขึ้นของประชากร การส่งเสริมการท่องเที่ยว การบริโภคที่เพิ่มมากขึ้นส่งผลให้ปริมาณขยะมูลฝอยในหลายพื้นที่เพิ่มมากขึ้น แม้ว่าปริมาณขยะมูลฝอยจะเพิ่มขึ้น แต่การจัดการขยะมูลฝอยในปี 2561 มีแนวโน้มดีขึ้นขยะมูลฝอยชุมชนได้ถูกคัดแยก ณ ต้นทาง และนำกลับไปใช้ประโยชน์ 9.58 ล้านตัน (ร้อยละ 34) เพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมาร้อยละ 13 ส่วนใหญ่เป็นการใช้ประโยชน์จากขยะรีไซเคิล และทำปุ๋ยอินทรีย์ ขยะมูลฝอยชุมชนอีกจำนวน 10.88 ล้านตัน (ร้อยละ 39) ถูกกำจัดอย่างถูกต้อง ส่วนที่เหลือเป็นขยะที่ถูกกำจัดอย่างไม่ถูกต้องประมาณ 7.36 ล้านตัน (ร้อยละ 27) แนวโน้มการจัดการขยะที่ดีขึ้นเป็นผลมาจากนโยบายของรัฐบาลที่มุ่งสู่การเป็นสังคมปลอดขยะ (Zero Waste Society) บนแนวคิด 3R ประชากรรัฐมุ่งเน้นการจัดการขยะมูลฝอย ณ ต้นทาง โดยการมีส่วนร่วมของภาครัฐและประชาชน

สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยชุมชน และสถานีขนถ่ายขยะมูลฝอยชุมชนทั่วประเทศ ในปี 2561⁸ มีจำนวน 3,205 แห่ง เปิดดำเนินการ 2,786 แห่ง และปิดดำเนินการ 419 แห่ง เนื่องจากมีขยะมูลฝอยเต็มพื้นที่ และดำเนินการปิดตามนโยบายของจังหวัดเพื่อผลักดันให้เกิดการรวมกลุ่มในพื้นที่ เมื่อพิจารณาการหยุดดำเนินการของสถานที่กำจัดขยะมูลฝอย พบว่าสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยของภาครัฐ ปิดดำเนินการมากที่สุด จำนวน 371 แห่ง ส่วนใหญ่เป็นสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยในระดับหมู่บ้าน หรือชุมชน และสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยที่ไม่

สามารถดำเนินการกำจัดขยะมูลฝอยได้อย่างถูกต้อง ทั้งนี้ การนำขยะมูลฝอยไปใช้เป็นเชื้อเพลิงในการผลิตไฟฟ้ายังเป็นการช่วยสนับสนุนการบริหารจัดการขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้อีกทางหนึ่ง ปัจจุบันมีโรงไฟฟ้าจากขยะ 35 แห่ง กำลังการผลิตไฟฟ้าเท่ากับ 313.354 เมกะวัตต์ ซึ่งอยู่ในสถานภาพการรับซื้อไฟฟ้าเชื้อเพลิงขยะที่จ่ายไฟฟ้าเข้าระบบเชิงพาณิชย์แล้ว

ของเสียอันตรายจากชุมชนที่เกิดขึ้นในปี 2561 มีปริมาณ 638,000 ตัน เพิ่มขึ้นจากปี 2560 ร้อยละ 3.2 โดยร้อยละ 65 เป็นซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้า และอิเล็กทรอนิกส์ 414,600 ตัน และร้อยละ 35 เป็นของเสียอันตรายจากชุมชนประเภทอื่น ๆ เช่น แบตเตอรี่ ถ่านไฟฉาย ภาชนะบรรจุสารเคมีกระป๋องสเปรย์ จำนวน 223,400 ตัน มีการวางระบบการจัดการของเสียอันตรายจากชุมชน โดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีจุดรวบรวมของเสียอันตรายจากชุมชนในหมู่บ้าน หรือชุมชน และส่งมายังศูนย์รวบรวมของเสียอันตรายในระดับจังหวัด ทำให้ของเสียอันตรายจากชุมชนได้รับการจัดการอย่างถูกต้องเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 13 หรือประมาณ 83,600 ตัน แต่ยังไม่เพียงพอ เนื่องจากยังไม่มีกฎระเบียบที่จะคัดแยกของเสียอันตรายออกจากขยะทั่วไป รวมถึงกฎหมายที่จะนำมากำกับดูแลให้ภาคเอกชนรับผิดชอบในการจัดการซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้า และอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ในปี 2561 (ร่าง) พระราชบัญญัติการจัดการซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้า และอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2561 ได้ผ่านความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 25 ธันวาคม 2561 นอกจากนี้ ในปี 2561 พบการลักลอบการนำเข้าขยะอิเล็กทรอนิกส์ และเศษพลาสติกเข้ามาจากต่างประเทศ โดยไม่ได้รับอนุญาตจำนวนมาก และมีการตรวจพบ และจับกุมสินค้าเหล่านี้ได้ที่ด่านศุลกากรหลายแห่ง และพบการลักลอบทิ้งในหลายพื้นที่ของประเทศ

สถานการณ์ขยะ และการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของหน่วยงานใน ทบ.

สถานการณ์ปัญหาขยะมูลฝอยภายในหน่วยงานของ ทบ. ก็อยู่ในขั้นวิกฤติเช่นเดียวกับสถานการณ์ขยะมูลฝอย ในภาคส่วนอื่น ๆ ของประเทศ เนื่องมาจากการบริโภคเพิ่มสูงขึ้น และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่มีการปรับเปลี่ยนอย่างรวดเร็ว ซึ่งการบริหารจัดการขยะ

มูลฝอยของหน่วยงานใน ทบ.ในอดีตที่ผ่านมา ไม่มีการจัดการอย่างเป็นระบบ และเป็นรูปธรรม อีกทั้งยังไม่เคยมีการศึกษาวิจัยรวบรวมข้อมูลเพื่อประเมินประสิทธิภาพในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของหน่วยงานใน ทบ.

จากการศึกษารวบรวมข้อมูลการบริหารจัดการขยะของหน่วยงานใน ทบ. ทั่วประเทศพบว่า ไม่มีหน่วยใดของ ทบ.ที่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอยอย่างครบวงจร ซึ่งการบริหารจัดการขยะมูลฝอยอย่างครบวงจรจะเน้นการใช้มาตรการ 3R (Reduce - Reuse - Recycle) ⁹ เพื่อลดปริมาณขยะมูลฝอยที่จะต้องกำจัดด้วยระบบต่าง ๆ ให้น้อยที่สุด โดยเลือกใช้สินค้าที่มีคุณภาพมีห่อบรรจุภัณฑ์น้อย และลดการใช้วัสดุกำจัดยาก (Reduce) นำขยะมูลฝอยมาใช้ประโยชน์ทั้งในส่วนของการใช้ซ้ำ (Reuse) และแปรรูปเพื่อใช้ใหม่ (Recycle) ด้วยการจัดตั้งศูนย์คัดแยกขยะมูลฝอย หลังจากการคัดแยกขยะ และนำขยะที่ยังใช้ประโยชน์ได้ไปดำเนินการแล้ว โดยจะทำการแยกการกำจัดขยะ โดยแยกการกำจัดขยะมูลฝอยชุมชนออกจากการกำจัดขยะอันตราย เนื่องจากมีวิธีการแตกต่างกัน ซึ่งวิธีการกำจัดขยะมูลฝอยที่นิยมมี 3 วิธีหลัก ๆ คือ การหมักทำปุ๋ย การเผาในเตาเผา และการฝังกลบแบบถูกหลักสุขาภิบาล/เชิงวิศวกรรม¹⁰

อย่างไรก็ตาม การจัดการขยะมูลฝอยภายในหน่วยงานของ ทบ. ส่วนใหญ่จะดำเนินการโดยการรวบรวมขยะ และขนส่งไปกำจัดที่สถานที่จัดการขยะมูลฝอยของทางเทศบาล หรือองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น เช่น ทภ. 2 รวบรวมขยะส่งต่อไปกำจัดที่เทศบาลนครราชสีมา และเซ็น MOU ก่อสร้างเตาเผาขยะเพื่อผลิตพลังงานไฟฟ้า หรือ โรงไฟฟ้าพลังงานขยะ ให้ใช้พื้นที่ 153 ไร่ ยาว 25 ปี แลกจ่ายเงินค่าเช่าปีละ 7 ล้านบาท รวม 175 ล้านบาท TOR .shจังหวัด ฯ อนุมัติ คาดเปิดประมูลหาผู้ลงทุนได้ในเร็ว ๆ นี้ ก่อสร้าง 3 ปี เสร็จปี'65 ¹¹, ยศ.ทบ. ให้ทางรถขนขยะของ กทม. มาเก็บรวบรวม และนำไปกำจัด ¹², รร.จปร. รวบรวม ขยะส่งต่อไปกำจัดที่หลุมฝังกลบขยะของ อบต. พรหมณี อ. เมือง จ. นครนายก ¹³, พล.ร. 4 รวบรวมขยะส่งต่อไปกำจัดที่เทศบาลพิชญโลก ¹⁴, และ มทบ. 41 รวบรวมขยะส่งต่อไปกำจัดที่เทศบาลนครศรีธรรมราช¹⁵

การจัดการขยะมูลฝอยของค่ายเปรมติณสูลานนท์

ในปี 2558 กองทัพบก เล็งเห็นถึงความสำคัญของปัญหาที่เกิดจากการสะสมของขยะ และประโยชน์ของการจัดการขยะ จึงได้กำหนดเป็นนโยบายเรื่อง “การจัดการขยะภายในพื้นที่ส่วนราชการของ ทบ.”¹⁶ เพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และอันตรายต่อชุมชนที่เกิดจากการสะสมของขยะ หลายหน่วยงานได้จัดทำโครงการบริหารจัดการขยะเพื่อสนองนโยบายของ ทบ. โครงการที่หลายหน่วยจัดทำ อาทิเช่น การจัดถังขยะเพื่อคัดแยกประเภทของขยะ การจัดตั้งธนาคารขยะ หรือโครงการแลกซื้อขยะด้วยสินค้าเพื่อรับซื้อขยะที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ หรือการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อตามสาย จากข้อมูลการบริหารจัดการขยะของหน่วยงานใน ทบ. ที่ดำเนินงานภายใต้นโยบายของ ทบ. จะเห็นได้ว่า มีบางหน่วยงานในค่ายเปรมติณสูลานนท์ ที่มีการจัดการขยะมูลฝอยภายในหน่วยงานอย่างครบวงจร การบริหารจัดการขยะมูลฝอยของหน่วยงานบางหน่วยใน ค่ายเปรมติณสูลานนท์ ยังไม่มีการบูรณาการกับหน่วยงานท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิภาพ

การจัดการขยะมูลฝอยของ ค่ายเปรมติณสูลานนท์ ใช้การจัดการขยะมูลฝอยโดยการรวบรวมขยะ และกำจัดขยะมูลฝอยโดยการเทกองทิ้งพื้นที่กลางแจ้ง - การเทกองบนพื้น (Open Dumping)¹⁷ การเทกองบนพื้นเป็นวิธีการกำจัดขยะมูลฝอยอย่างง่ายที่สุด และเสียค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด กล่าวคือ ขยะที่เก็บรวบรวมจากชุมชนจะถูกขนส่งไปยังสถานที่ทิ้งขยะ ซึ่งอาจมีสภาพเป็นที่ราบทั่วไป หรืออาจเป็นพื้นที่ที่เป็นหลุมบ่อก็ได้ ขยะที่ขนส่งมานั้นจะถูกเทลงมากองบนพื้นดิน หลังจากนั้นก็จะทำการฝังกลบอย่างถูกหลักสุขาภิบาล (Sanitary Landfill) กล่าวคือ ขยะที่นำมาเททิ้งลงบนพื้นดินจะถูกเกลี่ยให้กระจาย และบดทับให้แน่น จากนั้นทำการกลบทับด้วยดิน และบดทับให้แน่นอีกรอบหนึ่ง เมื่อมีการนำขยะมาทิ้งเพิ่มอีกก็จะเกลี่ยให้กระจาย และบดทับด้วยดินเป็นชั้น ๆ ไปเรื่อย ๆ จนกว่าสถานที่ฝังกลบนั้นจะเต็ม และไม่สามารถใช้กำจัดขยะต่อไปได้ ก็จะมีการปิดหลุมฝังกลบแห่งนี้อย่างถาวรด้วยการถมดินบดอัดให้แน่น และมีการปลูกพืชคลุมดินเพื่อป้องกันการถูกกัดเซาะ หรือการไหลบ่า (Runoff) ของน้ำฝน

การบริหารจัดการขยะที่มีประสิทธิภาพของหน่วยงานนอกกองทัพบก

ตัวอย่างการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในระดับชุมชนที่มีประสิทธิภาพของหน่วยงานนอกกองทัพบก ได้แก่ บ้านท่า หมู่ที่ 5 ต. หาดกรวด อ. เมือง จ. อุตรดิตถ์ “การจัดการขยะเหลือศูนย์” (Zero Waste)¹⁸ หลังจากชุมชนบ้านท่าประสบความสำเร็จการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจำกัดขยะ มาตั้งปี 2552 และได้รับรางวัลชุมชนขนาดใหญ่ปลอดขยะระดับประเทศ ปี 2557 รับถ้วยรางวัลพระราชทานจาก พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทางกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมยกให้เป็นชุมชนต้นแบบการกำจัดขยะ 1 ใน 5 ของประเทศ จากชุมชนที่มีปัญหาเรื่องดังกล่าว ตลอด 8 ปีที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน หมู่บ้านดังกล่าว สามารถจัดการขยะล้นจากชุมชนให้เหลือศูนย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยทั้ง 317 ครอบครัว เรียนรู้ให้มีความสำคัญการคัดแยกขยะในครัวเรือน ลดปริมาณขยะ และนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์ จากปริมาณขยะวันละ 70 กิโลกรัมต่อครัวเรือน ปัจจุบันมีเพียงขยะมีพิษที่เกินความสามารถในการกำจัด ที่สำคัญน้อมนำแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงในหลวงรัชกาลที่ 9 มาใช้ในการสร้างชุมชนให้น่าอยู่ สะอาด และปลูกผักปลอดสารรับประทานทุกบ้าน หรือที่เรียกว่า “ตู้เย็นข้างบ้าน” โรงเรียน วัด บ้าน ส่วนราชการต่างพร้อมใจเป็นหนึ่งในการสนับสนุนการจำกัดขยะ รวมกลุ่มผลิตปุ๋ยขยะอินทรีย์ สิ่งประดิษฐ์จากขยะ และเครื่องจักรสานจากวัชพืช และมีตลาดพอเพียงจุดซื้อขายสินค้าชุมชน จนสามารถคว้ารางวัลชุมชนขนาดใหญ่ปลอดขยะระดับประเทศ ปี 2557 ได้ ดังที่กล่าวมา บ้านท่าจึงเป็นต้นแบบของชุมชนด้านการจัดการขยะระดับประเทศ 1 ใน 5 แห่งทั่วประเทศ ทั้งนี้ กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมดำเนินการเปิดศูนย์เรียนรู้ชุมชนปลอดขยะ (Zero Waste) ชุมชนบ้านท่า มอบทุนสนับสนุนการดำเนินงาน จำนวน 20,000 บาท เพื่อพัฒนาต่อยอดขยายพื้นที่การจัดการขยะ เป็นตำบลปลอดขยะ ที่สามารถใช้เป็นพื้นที่เรียนรู้ และถ่ายทอดองค์ความรู้การบริหารจัดการขยะในระดับครัวเรือนได้

อีกหนึ่งสถานที่ที่มีการบริหารจัดการขยะที่มีประสิทธิภาพ คือ ‘ประเทศสวีเดน’¹⁹ ที่ให้ความสำคัญกับปัญหาขยะ และการรีไซเคิลตั้งแต่ปี 1940 สืบไปได้จากประชากรชาวสวีเดนที่มีอยู่เพียง 9.5 ล้านคน แต่พวกเขาทุกคนให้ความสำคัญกับ ‘การแยกขยะ’ เป็นเหมือนหนึ่งสิ่งที่ต้องทำประจำอยู่ในทุก ๆ วัน เพราะประเทศสวีเดนมีกฎหมายเรื่องขยะที่ค่อนข้างเข้มงวด

ความสำเร็จของระบบการจัดการขยะของประเทศสวีเดนนี้ ทางรัฐบาลได้ทำต่อเนื่องมาเป็นระยะเวลากว่าหลาย 10 ปี ทุกวันนี้ประเทศสวีเดนสามารถนำขยะมาแปรรูปใช้ใหม่เกือบทั้งหมดมีเพียงแค่ 4% เท่านั้นที่ไม่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ จนได้รับการยอมรับว่าเป็นประเทศหนึ่งที่มีระบบการจัดการขยะที่น่าเป็นแบบอย่าง เขานำขยะที่ทุกคนในประเทศแยกนั้นมาผลิตเป็นกระแสไฟฟ้าที่สามารถเพิ่มความอบอุ่นให้กับบ้านเรือนได้มากถึง 810,000 หลัง และยังจ่ายพลังงานให้กับครัวเรือนได้กว่า 250,000 หลังอีกด้วย ซึ่งโรงงานที่นำขยะมาผลิตกระแสไฟฟ้านั้น มีความต้องการใช้ขยะกว่า 2 ล้านตันในแต่ละปี แต่ด้วยปริมาณขยะที่จะนำมาป้อนให้กับโรงงานนั้นไม่เพียงพอ ทำให้ทุกวันนี้ประเทศสวีเดนต้องนำเข้าขยะจากประเทศเพื่อนบ้านอย่างนอร์เวย์ และอีกหลาย ๆ ประเทศในยุโรปเลยทีเดียว ซึ่ง ทภ. 2 ร่วมมือ เทศบาลนครนครราชสีมา ได้นำโครงการนี้มาดำเนินการกำจัดขยะมูลฝอยที่จังหวัดนครราชสีมา อยู่ระหว่างดำเนินการก่อสร้างแล้วเสร็จ ปี 65

หลักการ ทฤษฎี และเทคโนโลยีของการกำจัดขยะแบบต่าง ๆ

วิธีการดำเนินงานในการจัดการขยะมูลฝอย กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม²⁰ ได้อธิบายวิธีการดำเนินงานในการจัดการขยะมูลฝอยนั้น มีอยู่หลายขั้นตอนที่สำคัญ ได้แก่ 1. การเก็บรวบรวม (Storage and Collection) เริ่มตั้งแต่การเก็บขยะมูลฝอยใส่ไว้ในภาชนะไปจนถึงการรวบรวมขยะมูลฝอยจากแหล่งต่าง ๆ แล้วนำไปใส่ยานพาหนะเพื่อที่จะขนถ่ายต่อไปยังแหล่งกำจัด หรือทำประโยชน์อื่น ๆ แล้วแต่กรณี 2. การขนส่ง (Transportation) เป็นการนำขยะมูลฝอยที่เก็บรวบรวมจากชุมชนใส่ยานพาหนะแล้วนั้น ไปยังสถานที่กำจัด หรือทำประโยชน์อย่างอื่น ซึ่งอาจเป็นการขนส่งโดยตรงจากแหล่งกำเนิดเลยทีเดียว หรืออาจขนไปพักรวมไว้ที่ใดที่หนึ่งซึ่งเรียกว่า สถานีขนถ่ายก่อนก็ได้ 3. การแปรรูป (Processing) เป็นวิธีการที่จะทำให้ขยะมูลฝอยสะดวกแก่การเก็บขน หรือนำไปใช้ทำประโยชน์อย่างอื่น การแปรรูปนี้อาจทำได้โดยการบดอัดเป็นก้อน คัดแยกเอาส่วนที่ยังใช้ประโยชน์ได้ออกไปใช้ ทั้งโดยตรง และทางอ้อม 4. การกำจัด หรือทำลาย (Disposal) เป็นวิธีการจัดการขยะมูลฝอยขั้นสุดท้ายเพื่อให้ขยะมูลฝอยนั้น ๆ ไม่ก่อให้เกิดปัญหามลพิษต่อสภาพแวดล้อมอันมีผลกระทบต่อสุขภาพ และความเป็นอยู่ของมนุษย์ต่อไป

การลดปริมาณขยะ²¹ เป็นการปฏิบัติการลดปริมาณของเสียตามหลักการย่อยหลักการ 5Rs ได้แก่ การลดการก่อเกิดขยะ (Reduce) หรือการลดขยะจากแหล่งที่เกิดมีแนวความคิดว่า เมื่อขยะไม่เกิดขึ้น หรือเกิดขึ้นน้อย ก็ไม่ต้องกำจัด หรือกำจัดน้อย เป็นการป้องกันในเบื้องต้น ไม่ให้มีขยะเกิดขึ้น หรือเกิดขึ้นในจำนวนน้อยที่สุด นับว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุดการเปลี่ยนแปลงของผู้ผลิตด้วยการออกแบบผลิตภัณฑ์ กระบวนการผลิต หรือการใช้วัตถุดิบทดแทนเสียใหม่ให้เหมาะสม เป็นการลดทรัพยากรธรรมชาติ และพลังงานที่ใช้ตลอดจนลดปริมาณขยะลงซึ่งประหยัดงบประมาณในการกำจัดขยะที่จะเกิดขึ้นได้ในส่วนหนึ่ง

การนำผลิตภัณฑ์มาใช้ซ้ำ (Reuse) การนำเอาวัสดุเดิมที่มีอยู่มาใช้ซ้ำอีกครั้งหนึ่งในรูปแบบเดิม หรืออาจนำมาซ่อมแซม หรือนำมาใช้ประโยชน์อื่น ๆ แก่บุคคลอื่น อาจดำเนินการได้ในช่วง 2 ช่วง คือ ช่วงการผลิต เพื่อให้เหลือเศษ หรือของเสียจากวัสดุน้อยที่สุด หากหลีกเลี่ยงไม่ได้ก็อาจนำเศษ หรือของเสียจากวัสดุนั้น กลับเข้าเป็นวัตถุดิบสู่การผลิตใหม่ซึ่งง่ายได้วัตถุดิบที่ปราศจากสิ่งปนเปื้อน และประหยัดงบประมาณการผลิต และช่วงการนำกลับมาใช้ซ้ำเพื่อยืดอายุการใช้งาน หรือใช้ประโยชน์สูงสุดก่อนทิ้ง เช่น นำเอาขวดแก้ว หรือขวดพลาสติกมาบรรจุภัณฑ์ใหม่ หรือการนำเอากระดาษมาใช้สองหน้า เป็นต้น เป็นการประหยัดทรัพยากรธรรมชาติ และพลังงานในการผลิต และลดการก่อเกิดขยะมูลฝอยลงบางส่วน

การหมุนเวียนกลับมาใช้ใหม่ (Recycling) ต้องแยกวัสดุที่ไม่สามารถนำกลับมาใช้ซ้ำตามขั้นตอนที่สองได้ออกจากขยะแล้วรวบรวม หรือย่อยสลายวัสดุนั้นไปผ่านกระบวนการย่อยสลายวัสดุผสมกับวัตถุดิบ แล้วผ่านกระบวนการผลิตออกมาเป็นผลิตภัณฑ์ชิ้นใหม่ เช่น นำขวด หรือเศษแก้วมาหลอม และผ่านเครื่องตามกระบวนการผลิตออกมาเป็นขวดแก้วในลักษณะ หรือรูปแบบใหม่ เป็นต้น เป็นการหมุนเวียนกลับมาผลิตใหม่ในลักษณะของการย่อยสลายตามกระบวนการตามธรรมชาติ (Composting)

การฟื้นฟูประโยชน์จากขยะ (Recovery) เป็นการดึงเอาพลังงานจากขยะมูลฝอยมาใช้ประโยชน์ โดยใช้เชื้อเพลิงในการผลิตไฟฟ้าจากเตาเผาขยะ และเอาก๊าซที่เกิดขึ้นจากการหมักของขยะมูลฝอยในหลุม เช่น ก๊าซมีเทน (Methane) เป็นต้น มาใช้ประโยชน์ การเผาขยะมูล

ฝอยนี้ จะก่อให้เกิดมลภาวะทางอากาศได้ และการสร้างเตาเผาที่มีคุณภาพ และประสิทธิภาพสูงนั้น ต้องใช้งบประมาณสูงมาก และไม่สามารถทำให้มลภาวะหมดสิ้นไปได้

การกำจัดขยะมูลฝอย (Residue Disposal) เป็นขั้นตอนสุดท้าย เพราะขยะมูลฝอยที่เหลือจากการผ่านขั้นตอนทั้ง 4 แล้วจะต้องถูกกำจัดอย่างถูกวิชาการให้หมดสิ้นไป โดยทั่วไปจะใช้วิธีฝังกลบซึ่งเป็นไปตามหลักการ และถูกสุขลักษณะ เพื่อป้องกันการแพร่กระจายของสายพิษหรือสารปนเปื้อนมิให้ไปสู่สิ่งแวดล้อมได้

เทคโนโลยีการกำจัดขยะมูลฝอย สามารถแบ่งออกเป็น 3 ระบบใหญ่ คือ

ระบบหมักทำปุ๋ย : เป็นการย่อยสลายอินทรีย์สารโดยขบวนการทางชีววิทยาของจุลินทรีย์เป็นตัวการย่อยสลายให้แปรสภาพเป็นแร่ธาตุที่มีลักษณะค่อนข้างคงรูป มีสีดำค่อนข้างแห้ง และสามารถใช้ในการปรับปรุงคุณภาพของดินขบวนการหมักทำปุ๋ยสามารถแบ่งเป็น 2 ขบวนการ คือ ขบวนการหมักแบบใช้ออกซิเจน (Aerobic Decomposition) ซึ่งเป็นการสร้างสภาวะที่จุลินทรีย์ชนิดที่ดำรงชีพโดยใช้ออกซิเจนย่อยสลายอาหารแล้วเกิดการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว และกลายเป็นสภาพเป็นแร่ธาตุเป็นขบวนการที่ไม่เกิดก๊าซกลิ่นเหม็น ส่วนอีกขบวนการเป็นขบวนการหมักแบบไม่ใช้ออกซิเจน (Anaerobic Decomposition) เป็นการสร้างสภาวะให้เกิดจุลินทรีย์ชนิดที่ดำรงชีพโดยใช้ออกซิเจน เป็นตัวช่วยย่อยสลายอาหาร และแปรสภาพกลายเป็นแร่ธาตุขบวนการนี้มักจะเกิดก๊าซที่มีกลิ่นเหม็น เช่น ก๊าซไข่เน่า (Hydrogen Sulfide : H_2S) แต่ขบวนการนี้จะมีผลดีที่เกิดก๊าซมีเทน (Methane gas : CH_4) ซึ่งเป็นก๊าซที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์เป็นเชื้อเพลิง

ระบบการเผาในเตาเผา : เป็นการทำลายขยะมูลฝอยด้วยวิธีการเผาทำลายในเตาเผาที่ได้รับการออกแบบก่อสร้างที่ถูกต้อง และเหมาะสม จะต้องมียระบบควบคุมมลพิษทางอากาศ และดักมิให้อากาศที่ผ่านปล่องออกสู่บรรยากาศมีค่าเกินกว่าค่ามาตรฐานคุณภาพอากาศจากเตาเผาที่กำหนด

ระบบฝังกลบอย่างถูกสุขอนามัย : เป็นการกำจัดขยะมูลฝอยโดยการนำไปฝังกลบในพื้นที่ที่ได้จัดเตรียมไว้ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ได้รับการคัดเลือกตามหลักวิชาการทั้งทางด้าน เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม วิศวกรรม สถาปัตยกรรม และการยินยอมจากประชาชน จากนั้นจึงทำการออกแบบ และก่อสร้าง โดยมีการวางมาตรการป้องกันผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น เช่น การปนเปื้อนของน้ำเสียจากกองขยะมูลฝอยที่เรียกว่า น้ำชะขยะมูลฝอย (Leachate) ซึ่งถือว่าเป็นน้ำเสียที่มีค่าความสกปรกสูงไหลซึมลงสู่ชั้นน้ำใต้ดิน ทำให้คุณภาพน้ำใต้ดินเสื่อมสภาพลงจนส่งผลกระทบต่อประชาชนที่ใช้น้ำเพื่อการอุปโภค และบริโภค นอกจากนี้ ยังต้องมีมาตรการป้องกันน้ำท่วม กลิ่นเหม็น และผลกระทบต่อสภาพภูมิทัศน์ รูปแบบการฝังกลบอย่างถูกหลักสุขอนามัยอาจใช้วิธีขุดให้ลึกลงไปในพื้นที่ชั้นดิน หรือการถมให้สูงขึ้นจากระดับพื้นดิน หรืออาจจะใช้ผสมสองวิธี ซึ่งจะขึ้นอยู่กับสภาพภูมิประเทศ

ข้อเสนอแนะการจัดการขยะมูลฝอยภายในค่ายเปรมติณสูลานนท์อย่างมีประสิทธิภาพ

จากการศึกษาถึงปัญหาขยะ และการบริหารจัดการขยะมูลฝอยภายในค่ายเปรมติณสูลานนท์ การจัดการขยะในปัจจุบัน หลักการ ทฤษฎี และเทคโนโลยีของการกำจัดขยะแบบต่าง ๆ แล้วนำมาพิจารณาร่วมกับการบริหารจัดการขยะที่มีประสิทธิภาพของหน่วยงาน ทบ. ทำให้ได้แนวทางการบริหารจัดการขยะมูลฝอยอย่างมีประสิทธิภาพในค่ายเปรมติณสูลานนท์ ดังต่อไปนี้

เน้นการใช้แนวคิดการจัดการขยะที่สากลนิยมใช้ คือ 5Rs แต่หน่วยเลือกใช้ 3 Rs โดยเรียงลำดับตามความสำคัญเริ่มจาก (Reduce) การลดการก่อเกิดขยะ หรือการลดขยะจากแหล่งที่เกิดมีแนวความคิดว่าเมื่อขยะไม่เกิดขึ้น หรือเกิดขึ้นน้อย ก็ไม่ต้องกำจัด หรือกำจัดน้อย เป็นการลดทรัพยากรธรรมชาติ และพลังงานที่ใช้ตลอดจนลดปริมาณขยะลงซึ่งประหยัดงบประมาณในการกำจัดขยะที่จะเกิดขึ้นได้ในส่วนหนึ่ง (Reuse) การนำเอาวัสดุเดิมที่มีอยู่มาใช้ซ้ำอีกครั้งหนึ่งในรูปแบบเดิม หรืออาจนำมาซ่อมแซม หรือนำมาใช้ประโยชน์อื่น ๆ เช่น การนำเอากระดาษมาใช้สองหน้า เป็นต้น เป็นการประหยัดทรัพยากรธรรมชาติ และพลังงานในการผลิต และลดการก่อเกิดขยะมูลฝอยลงบางส่วน (Recycling) การหมุนเวียนกลับมา

ใช้ใหม่ ต้องแยกวัสดุที่ไม่สามารถนำกลับมาใช้ซ้ำตามขั้นตอนที่สองได้ออกจากขยะแล้วรวบรวม หรือย่อยสลายวัสดุนั้นไปผ่านกระบวนการย่อยสลายวัสดุผสมกับวัสดุดิบ แล้วผ่านกระบวนการผลิตออกมาเป็นผลิตภัณฑ์ชิ้นใหม่เช่น นำขวด หรือเศษแก้วมาหลอม และผ่านเครื่องตามกระบวนการผลิตออกมาเป็นขวดแก้วในลักษณะ หรือรูปแบบใหม่ เป็นต้น

อีก 2 R คือ 1. Recovery คือ การฟื้นฟูประโยชน์จากขยะ เป็นการดึงเอาพลังงานจากขยะมูลฝอยมาใช้ประโยชน์ โดยใช้เชื้อเพลิงในการผลิตไฟฟ้าจากเตาเผาขยะ และเอาก๊าซที่เกิดขึ้นจากการหมักของขยะมูลฝอยในหลุม เช่น ก๊าซมีเทน (Methane) เป็นต้น 2. Residue Disposal คือ การกำจัดขยะมูลฝอยเป็นขั้นตอนสุดท้าย แล้วจะต้องถูกกำจัดอย่างถูกวิชาการให้หมดสิ้นไป โดยทั่วไปจะใช้วิธีฝังกลบซึ่งเป็นไปตามหลักการ และถูกสุขลักษณะ เพื่อป้องกันการแพร่กระจายของสายพิษ หรือสารปนเปื้อนมิให้ไปสู่สิ่งแวดล้อมได้ อยู่ในส่วนขององค์กรส่วนท้องถิ่นที่จะสามารถดำเนินการ จะนำขยะไปฟื้นฟูประโยชน์จากขยะละส่วนที่เหลือจะต้องถูกกำจัดอย่างถูกวิชาการต่อไป

น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวคิดในการกำจัดขยะ เรื่อง การทำปุ๋ยชีวภาพสู่วิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง โดยเฉพาะปัญหาขยะมูลฝอยจากครัวเรือน เป็นการขยะสดทุกชนิด (เศษอาหาร/เศษผัก/เปลือกผลไม้) ซึ่งเป็นการทำปุ๋ยหมักอินทรีย์ - ชีวภาพจากเศษพืช และขยะสด โดยให้กำลังพล และครอบครัวคัดแยกขยะตั้งแต่ครัวเรือน จัดหาถังขยะที่มีสี และตัวอักษรในการแบ่งประเภทถังขยะออกเป็นขยะเปียก ขยะสด ขยะแห้ง ขยะรีไซเคิล และขยะมลพิษ โดยใช้ถังขยะแยกสีอย่างชัดเจน มีการแยกประเภทของรถเก็บขยะอย่างชัดเจน โดยรถขยะที่เก็บเฉพาะขยะรีไซเคิล และขยะมลพิษ ส่วนอีกคันเก็บขยะเปียก และขยะแห้ง โดยแยกถังขยะเป็น 2 ใบ คือ ใบที่ 1 ใส่ขยะแห้ง ใบที่ 2 ใส่ขยะเปียกกับขยะสดเพื่อนำไปแปรรูปเป็นปุ๋ยหมักอินทรีย์ - ชีวภาพ เพื่อใช้ประโยชน์หน่วยใน ค่ายเปรมติณสูลานนท์ และการเกษตรภาคครัวเรือนของกำลังพล

ทั้งนี้ ทุกหน่วยงานในค่ายเปรมติณสูลานนท์ ควรมีการเตรียมความพร้อมในการจัดการ การวางแผนการจัดการให้มีประสิทธิภาพ และการสนับสนุนการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพ โดยจัดให้มีการประชาสัมพันธ์อย่างสม่ำเสมอ และทั่วถึง เพื่อสร้างความเข้าใจกับกำลังพล

และครอบครัว ซึ่งอาจกำหนดให้ทุกหน่วยงานที่ต้องดำเนินการ และประเมินผลอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ทุกหน่วยงานควรจัดการอบรมกำลังพล และจัดการสาธิตเพื่อปรับทัศนคติ ปลุกจิตสำนึก และเรียนรู้การดำเนินงานในการจัดการขยะภายในครัวเรือน สำนักงาน และชุมชน โดยให้กำลังพลทุกคนมีส่วนร่วม อีกทั้งทุกหน่วยงานในค่ายเปรมติณสูลานนท์ ควรต้องมีการประสานงานอย่างใกล้ชิดเพื่อขอความร่วมมือจากหน่วยงานท้องถิ่น และหน่วยงานราชการอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การบริหารจัดการขยะมูลฝอยภายในของหน่วยงานมีประสิทธิภาพมากที่สุด

สรุป

ปัญหาขยะมูลฝอยชุมชนของประเทศไทย (Municipal solid waste) นับว่าเป็นปัญหาสำคัญที่อยู่คู่กับสังคมไทยมาช้านาน ไม่ว่าจะเป็นปริมาณการผลิตขยะที่เพิ่มขึ้น ซึ่งจากสถานการณ์ขยะมูลฝอยในปี 2561 มีปริมาณขยะมูลฝอยเกิดขึ้นประมาณ 27.80 ล้านตัน เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2560 มีปริมาณเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.647 เนื่องจากการขยายตัวของชุมชนเมือง และการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตจากสังคมเกษตรกรรมสู่สังคมเมือง การเพิ่มขึ้นของประชากร การส่งเสริมการท่องเที่ยว การบริโภคที่เพิ่มมากขึ้นส่งผลให้ปริมาณขยะมูลฝอยในหลายพื้นที่เพิ่มมากขึ้น แม้ว่าปริมาณขยะมูลฝอยจะเพิ่มขึ้น แต่การจัดการขยะมูลฝอยในปี 2561 มีแนวโน้มดีขึ้นขยะมูลฝอยชุมชนได้ถูกคัดแยก ณ ต้นทาง และนำกลับไปใช้ประโยชน์ 9.58 ล้านตัน (ร้อยละ 34) เพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมาร้อยละ 13 ส่วนใหญ่เป็นการใช้ประโยชน์จากขยะรีไซเคิล และทำปุ๋ยอินทรีย์ ขยะมูลฝอยชุมชนอีกจำนวน 10.88 ล้านตัน (ร้อยละ 39) ถูกกำจัดอย่างถูกต้อง ส่วนที่เหลือเป็นขยะที่ถูกกำจัดอย่างไม่ถูกต้องประมาณ 7.36 ล้านตัน (ร้อยละ 27) แนวโน้มการจัดการขยะที่ดีขึ้นเป็นผลมาจากนโยบายของรัฐบาลที่มุ่งสู่การเป็นสังคมปลอดขยะ (Zero Waste Society) บนแนวคิด 3R ประชาชนมุ่งเน้นการจัดการขยะมูลฝอย ณ ต้นทาง โดยการมีส่วนร่วมของภาครัฐ และประชาชน

โดยขยะชุมชนที่เกิดขึ้นสามารถจำแนกตามองค์ประกอบได้ 4 ประเภท ได้แก่ ขยะย่อยสลาย ขยะรีไซเคิล ขยะอันตราย และขยะทั่วไป โดยขยะแต่ละประเภทจะต้องได้รับการจัดการอย่างเหมาะสมโดยมีขั้นตอนวิธีดำเนินการ อันประกอบไปด้วย 1) การลด และการคัดแยก ณ

แหล่งกำเนิด 2) การเก็บรวบรวม 3) การเก็บกัก 4) การขนส่ง 5) การแปรสภาพ 6) การกำจัด หรือทำลายด้วยวิธีการที่ถูกต้องเหมาะสมถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล ภายใต้หลักการ การลด ปริมาณขยะ และการใช้ซ้ำ (Reduce and Reuse) การนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycling) การผลิตพลังงาน (Energy Recovery) และการกำจัดขั้นสุดท้าย (Final Disposal)

ปัจจัยที่ส่งผลให้การจัดการขยะมูลฝอยค่ายเปรมติณสูลานนท์ยังดำเนินการได้ไม่เต็ม ประสิทธิภาพ อาจจะสอดคล้องกับต้นทุน และงบประมาณการดำเนินงาน การคัดแยกขยะ มูลฝอยจากต้นทางยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง โดยบางแห่งยังมีการเก็บขนขยะ มูลฝอยที่คัดแยกไว้แล้วรวมกับขยะที่จะต้องกำจัด ความพร้อมของหน่วยในการให้บริการเก็บ ขนขยะมูลฝอย การกำจัดขยะมูลฝอยในบางพื้นที่ยังดำเนินการไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ บางพื้นที่ไม่สามารถดำเนินการได้เนื่องจากการกำลังพลยังไม่เข้าใจ การขาดความร่วมมือ และ ความตระหนักจากกำลังพลในการลด และคัดแยกขยะมูลฝอยตั้งแต่ต้นทาง รวมถึงยังมีการใช้ สิ้นค้าบรรจุภัณฑ์ที่กำจัดยาก และย่อยสลายตามธรรมชาติได้ยาก โดยเฉพาะถุงพลาสติก และโฟม

แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยภายในหน่วยงานของ ค่ายเปรมติณสูลานนท์ โดยจัดให้มีการประชาสัมพันธ์ และการอบรมอย่างสม่ำเสมอ และ ทัวถึง พร้อมทั้งจัดทำโครงการคัดแยกขยะกับกำลังพลโดยเมื่อดำเนินการแล้วใช้ตัวชี้วัดแบบ ประเมินผลกำลังพล และครอบครัวโดยผู้บังคับบัญชา เพื่อสร้างความร่วมมือภายในชุมชนโดย ยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นกุศโลบาย สร้างความเข้มแข็ง เอาใจใส่ดูแลความรัก และความสามัคคีในหน่วย จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านที่หนึ่ง การลดรายจ่ายให้ทุกครัวเรือน ทำสวนครัว ใช้พื้นที่ว่างบริเวณบ้านพัก/หน่วยจัดสรรให้ หรือใช้กระถาง/ภาชนะที่ทิ้งแล้ว ในการปลูกผักสวนครัวไว้กินเองในครอบครัวเพื่อให้สมาชิกทุกคนในครัวเรือนมีกิจกรรมทำใน เวลาว่างไม่หมกมุ่นกับอบายมุข ประพฤติตนอยู่ในศีลธรรมอันดี ด้านที่สอง การเพิ่มรายได้ให้ ครัวเรือนมีอาชีพเสริม หรืออาชีพอื่นนอกจากอาชีพหลักที่ทำประจำ ทำให้ครัวเรือนมีรายได้ เพิ่มขึ้น เช่น จากการคัดแยกขยะ จากการทำเกษตร เป็นต้น ด้านที่สาม การเรียนรู้ ให้มีการ ถ่ายทอดองค์ความรู้ มีการรับ - ถ่ายทอด และนำไปใช้ประโยชน์อย่างกว้างขวาง มีการจัดทำ บัญชีครัวเรือน และครัวเรือนมีการเรียนรู้ประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำรงชีวิต

ประจำวัน ด้านที่สี่ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน ให้ใช้วัสดุรีไซเคิล หรือทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนอย่างคุ้มค่า และประหยัด เช่น การใช้ประโยชน์จากการคัดแยกขยะ การทำปุ๋ยหมักชีวภาพ เป็นต้น และการปลูกต้นไม้ให้ร่มรื่นบริเวณพื้นที่สาธารณะ บริเวณบ้าน หรือที่ว่าง และมีการดูแลอย่างต่อเนื่อง ด้านที่ห้า การเอื้ออารีต่อกัน ให้มีการดูแล ช่วยเหลือ และเกื้อกูลต่อกัน เช่น การแบ่งปันอาหาร ผลผลิตทางการเกษตร การฝากบ้านกันไว้ เป็นต้น และชุมชนรู้จักสามัคคีมีในการทำกิจกรรมร่วมกันแก้ไขปัญหาชุมชนร่วมกัน